

Símon Jóh(annes) Ágústsson

F. 28. september 1904 í Kjós í Reykjarfirði, Árneshreppi, Strandasýslu, **d.** 1. desember 1976.

Foreldrar: Petrína Sigrún Guðmundsdóttir húsfreyja og ljósmóðir, f. 6. október 1879 í Strandasýslu, d. 15. janúar 1967, og Ágúst Guðmundsson bóndi í Kjós í Árneshreppi, f. 29. ágúst 1865 í Árneshreppi, d. 16. maí 1915.

Maki I: Aðalheiður Sæmundsdóttir, f. 7. nóvember 1906 í Staðarsveit í Snæfellssýslu, d. 12. febrúar 1946. Þau gengu í hjónaband 26. júní 1937.

Foreldrar maka I: Stefanía Jónsdóttir húsfreyja, f. 20. september 1867 í Staðarsveit, d. 2. nóvember 1953, og Sæmundur Sigurðsson bóndi og hreppstjóri á Elliða í Staðarsveit, f. 13. desember 1859 í Staðarsveit, d. 8. maí 1910.

Börn: Hákon, f. 30. mars 1939, d. 24. júní 1959. Baldur, f. 21. júní 1942.

Maki II: Steinunn Bjarnadóttir húsfreyja, f. 8. janúar 1910 í Sveinsstaðahreppi, Austur-Húnavatnssýslu, d. 16. september 1981. Þau gengu í hjónaband 15. maí 1948.

Foreldrar maka II: Ingibjörg Guðmundsdóttir húsfreyja, f. 5. mars 1867 í Seyluhreppi, Skagafjarðarsýslu, d. 1. maí 1916, og Bjarni Pálsson, prestur í Steinnesi í Þingi, Austur-Húnavatnssýslu, f. 20. janúar 1859 í Ásahreppi, Austur-Húnavatnssýslu, d. 3. júní 1922.

Námsferill:

- Stúdentspróf frá Menntaskólanum í Reykjavík 1927.
- Nám í sálfræði, uppeldisfræði og heimspeki við Sorbonne-háskóla í París 1927-1932. Licence-és-lettres gráða 1932.
- Framhaldsnám með styrk úr Hannesar Árnasonar-sjóði 1933-1936, m.a. í Hamborg og Leipzig í Þýskalandi.
- Doktorspróf frá Sorbonne 1936 með ritgerð um þýska uppeldisfræðinginn Georg Kerschensteiner.

Starfsferill:

- Forstöðumaður Alpýðuskólans í Reykjavík 1936-1940.
- Stundakennari við Kennaraskóla Íslands 1937-1938, við Námsflokka Reykjavíkur 1947-1948 og Handíðaskólann 1949-1950.
- Flutti erindi fyrir kennara og hélt námskeið fyrir þá í Háskóla Íslands 1938-1944.
- Stundakennari við Leiklistarskóla Þjóðleikhússins frá 1957.
- Starfsmaður og ráðunautur barnaverndarnefndar Reykjavíkur 1937-1945.
- Ráðunautur Barnaverndarráðs Íslands frá 1937.
- Annaðist eftirlit með starfsemi Breiðavíkurheimilisins með árlegum ferðum 1959-1972 á vegum barnaverndaryfirvalda.
- Prófessor í heimspeki við Háskóla Íslands 1945-1975, kenndi einkum heimspekileg forspjallsvísindi.¹

---

¹ Í greininni „Merkir Íslendingar“ (sjá heimildaskrá) segir: „Símon varð prófessor í heimspeki við HÍ 1945-75, kenndi heimspekileg forspjallsvísindi en meginviðfangsefni hans voru þó á sviði uppeldis- og sálarfræði. Hann var áhrifamikill sálfræðingur á sviði uppeldis- og kennslumála, feikilega afkastamikill rithöfundur, ritaði og þýddi kennslubækur í rökfræði, en fékkst einnig við önnur heimspekileg efni, einkum fagurfræði.“

Félagsstörf:

- Félagi í Vísindafélagi Íslendinga frá 1941, ritari stjórnar 1943-1947.
- Stofnfélagi í Félagi íslenskra sálfræðinga 1954, sat í fyrstu stjórn þess, var formaður 1961-1963 og félagi til æviloka.

Viðurkenningar:

Heiðursfélagi í Sálfræðingafélagi Íslands.

Ritstörf**Bækur og greinar:**

- La doctrine de l'éducation de Georg Kerschensteiner. Doktorsritgerð frá Université de Paris. Paris. L. Rodstein, 1936.
http://www.bokin.is/product_info.php?products_id=40724. Sótt. 23.1 2020.
- Refsing og umbun. *Menntamál*, 1. tbl. 1937, bls. 1-28. Sjá:
<https://timarit.is/page/4552328?iabr=on#page/n5/mode/2up/search/%22s%C3%ADmon%20j%C3%B3h.%20%C3%A1g%C3%BAstsson%22>. Sótt 9.3 2020.
- Leikir og leikföng. Reykjavík, Ísafoldarprentsmiðja, 1938.
<https://timarit.is/page/5081538?iabr=on#page/n3/mode/2up/search/%22leikir%20og%20eikf%C3%B6ng%22>. Sótt 23.1 2020.
- Þroskaleiðir. Reykjavík. Ísafoldarprentsmiðja, 1938.
<https://timarit.is/page/4656665?iabr=on#page/n219/mode/2up/search/%22%C3%BEroskalei%C3%B0ir%22>. Ritdómur Ágúst H. Bjarnasonar. Sótt 23.1 2020.
- Áhrif kvikmynda á börn og unglinga. *Menntamál*, 1. tbl. 1939, bls. 76-88. Sjá:
<https://timarit.is/page/4552852?iabr=on#page/n77/mode/2up/search/%22s%C3%ADmon%20j%C3%B3h.%20%C3%A1g%C3%BAstsson%22>. Sótt 9.3 2020.
- Nokkrar leiðbeiningar um meðferð greindarprófa. *Menntamál*, 2. tbl. 1940, bls. 71-93. Sjá:
<https://timarit.is/page/4553072?iabr=on#page/n29/mode/2up/search/%22s%C3%ADmon%20j%C3%B3h.%20%C3%A1g%C3%BAstsson%22>. Sótt 9.3 2020.
- Mannþekking, hagnýt sálarfræði. Reykjavík. Hlaðbúð, 1945. Sjá ritdóma Sigurjóns Björnssonar:
<https://timarit.is/page/6280798?iabr=on#page/n99/mode/2up/search/%22mann%C3%BEekking%22> og Brodda Jóhannessonar:
<https://timarit.is/page/6520747?iabr=on#page/n233/mode/2up/search/%22mann%C3%BEekking%22>. Sótt 10.3 2020.
- Auglýsingabókin. Reykjavík. Handbókasafn Helgafells, 1947.
- Rökræði. Reykjavík. Hlaðbúð, 1948. Sjá ritdóm Matthíasar Jónassonar:
<https://timarit.is/page/6521563?iabr=on#page/n237/mode/2up/search/s%C3%ADmon%20j%C3%B3hannes%20%C3%A1g%C3%BAstsson>. Sótt 26.1 2020.
- Verndið börnin. Nokkrar leiðbeiningar handa foreldrum um barnaupveldi. Reykjavík. Barnaverndarnefnd Reykjavíkur, 1950. Sjá rittfregn í *Menntamálum*, 23. árg., 1. tbl. 1950, bls. 53: <https://timarit.is/page/4554921#page/n58/mode/2up>. Sótt 24.1 2020.
- Nokkur orð um aðbúð og geðvernd kennara. *Menntamál*, 1. tbl. 1953, bls. 6-12. Sjá:
<https://timarit.is/page/4555460?iabr=on#page/n17/mode/2up/search/%22s%C3%ADmon%20j%C3%B3h.%20%C3%A1g%C3%BAstsson%22>. Sótt 9.3 2020.
- List og fegurð. Reykjavík. Hlaðbúð, 1953.

Sjá ritdóm Henrys Alexanders Henryssonar í Hug, 8. árg., 1. tbl. 1995-196, bls. 62-76:
<https://timarit.is/page/4965388?iabr=on#page/n63/mode/2up/search/%E2%80%A2List%20og%20fequr%C3%B0%20s%C3%ADmon>. Sótt 23.1 2020.

- Frá uppeldismálþingi í Fontainebleau. *Menntamál*, 2. tbl. 1956, bls. 129-136. Sjá: <https://timarit.is/page/4556308?iabr=on#page/n9/mode/2up/search/%22s%C3%ADmon%20i%C3%B3h.%20%C3%A1g%C3%BAstsson%22>. Sótt 9.3 2020.
- Hagnýt sálarfræði. Reykjavík. Hlaðbúð, 1956. (Ritið Mannþekking frá 1945 aukið og endurskoðað.)
- Álitamál. Reykjavík. Ísafoldarprentsmiðja, 1959.
Sjá ritdóm Brodda Jóhannessonar í *Morgunblaðinu* 5.1 1960:
<https://timarit.is/page/1326213#page/n8/mode/2up>. Sótt 24.1 2020.
- Börn og bækur. *Skírnir*, 137. árg., 1. tbl. 1963, bls. 59-82. Sjá: <https://timarit.is/page/6527129?iabr=on#page/n61/mode/2up/search/b%C3%B6rn%20og%20b%C3%A6kur%20s%C3%ADmon>. Sótt 16.8 2020.
- Um ættleiðingu. Reykjavík. Almenna bókafélagið, 1964.
Sjá ritdóm Matthíasar Jónssonar. <https://timarit.is/page/1357466#page/n20/mode/2up>. Sótt 24.1 2020.
- Sálarfræði. Drög að almennri og hagnýtri sálarfræði. Reykjavík. Hlaðbúð, 1967. (Ritið Hagnýt sálarfræði frá 1956 aukið og endurskoðað.)
Sjá ritdóm Kristins Björnssonar í *Morgunblaðinu* 28.11 1967, bls. 20:
<https://timarit.is/page/1390090?iabr=on#page/n19/mode/2up/search/s%C3%A1larfr%C3%A6%C3%B0i.%20dr%C3%B6g%20a%C3%B0%20almennri>. Sótt 24.1 2020.
- Hugleiðingar um barna- og unglingabækur og hlutverk þeirra. *Menntamál*, 4. tbl. 1972, bls. 143-155. Sjá: <https://timarit.is/page/4561436?iabr=on#page/n15/mode/2up/search/%22s%C3%ADmon%20i%C3%B3h.%20%C3%A1g%C3%BAstsson%22>. Sótt 9.3 2020.
- Gleymd stef en geymd. Ljóð eftir Símon Jóh. Ágústsson. Reykjavík. Almenna bókafélagið, 1975.
Sjá ritdóm Ólafs Jónssonar í *Dagblaðinu* 18.6 1976, bls. 10-11:
<https://timarit.is/page/3062092#page/n9/mode/2up>. Sótt 24.1 2020.
- Börn og bækur. Bókaútgáfa Menningarsjóðs. Reykjavík 1972.
Sjá ritdóm Óskars Halldórssonar í *Skírnir*, 147. árg., 1. tbl. 1973, bls. 272-275:
<https://timarit.is/page/6529985#page/n273/mode/2up>. Sótt 16.8 2020.
- Börn og bækur II. Tómsundalestur. Bókaútgáfa Menningarsjóðs, Reykjavík 1976.
Sjá ritdóm Silju Aðalsteinsdóttur í *Skírnir*, 152. árg., 1. tbl. 1978, bls. 223-226:
<https://timarit.is/page/6531339#page/n227/mode/2up>. Sótt 16.8 2020.
- Ennfremur ritaði Símon fjölda styttri greina, sem og ritdóma, frá því hann kom heim frá námi 1936 til æviloka..

Þýðingar:

- Susan Isaacs: Frá vöggju til skóla. Akureyri. Þorsteinn M. Jónsson, 1939.
- Romain Rolland: Ævisaga Beethovens. Reykjavík. Menningar- og fræðslusamband alþýðu., 1940.
- John B. Watson: Fyrstu árin. Handbók um barnauppleidi og sálræna meðferð ungbarna. Reykjavík. Heimir, 1944.
- Konrad Z. Lorenz: Talað við dýrin. Reykjavík. Mál og menning, 1954.

Ritstjórn/umsjón með útgáfu:

- Játningar. [Lífsskoðanir og -viðhorf tólf þjóðþekkttra Íslendinga]. Reykjavík. Hlaðbúð, 1948.
- Mér eru fornu minnin kær. Söguljóð eftir íslensk skáld. Valið hefur Símon Jóh. Ágústsson. Reykjavík. Menningar- og fræðslusamband alþýðu, 1951.
- Góðar stundir. [Rætt við fjölda Íslendinga um áhugamál þeirra og tómstundagaman] Reykjavík, 1951.
- Auk þess sem að framan getur ritaði Símon fjölda greina og ritgerða í blöð, tímarit og safnrit (sjá Íslenskir samtíðarmenn, 1967, *Árbók Háskóla Íslands. Fylgirit. 1948* og *Árbók Háskóla Íslands. Fylgirit. 1952*).

Símon valdi einnig vísurnar í Vísnaþókina með myndum eftir Halldór Pétursson sem kom fyrst út 1946 og hefur verið endurútgefin a.m.k. tólf sinnum síðan. Í bókina eru sóttar vísurnar í hljómplötuna Einu sinni var (einatt nefnd Vísnaþatan) sem gefin var út 1976.

Heimildir:

- Stefanía Jónsdóttir í Íslendingabók.
- Ágúst Guðmundsson í Íslendingabók.
- Petrína Sigrún Guðmundsdóttir í Íslendingabók.
- Hákon Símonarson í Íslendingabók.
- Baldur Símonarson í Íslendingabók.
- Steinunn Bjarnadóttir í Íslendingabók.
- Ingibjörg Guðmundsdóttir í Íslendingabók.
- Árbók Háskóla Íslands. Fylgirit. Skrá um rit háskólakennara 1940-1946. Reykjavík. Gutenberg, 1948, bls. 32-34.
<https://timarit.is/page/4919001?iabr=on#page/n0/mode/2up/search/%22leikir%20og%20eikf%C3%B6ng%22>. Sótt 24.1 2020.
- Árbók Háskóla Íslands. Fylgirit. Skrá um rit háskólakennara 1947-1951. Reykjavík. Leiftur, 1952, bls. 35-37.
<https://timarit.is/page/4919658?iabr=on#page/n1/mode/2up/search/Skr%C3%A1%20um%20rit%20h%C3%A1sk%C3%B3lakennara%201947-1951%20s%C3%ADmon>. Sótt 24.1 2020.
- Símon Jóhannes Ágústsson – 70 ára. *Morgunblaðið* 28.9 2974. Greinar eftir Matthías Jónasson, Brodda Jóhannesson og Pál Skúlason.
<https://timarit.is/page/1456228?iabr=on#page/n13/mode/2up>. Sótt 22.1 2020.
- Dr. Símon Jóhannes Ágústsson. – Minning. *Morgunblaðið* 9.12 1976. Greinar eftir Matthías Jónasson, Brodda Jóhannesson, Kristín Björnsson og R.J.
<https://timarit.is/page/1480940?iabr=on#page/n37/mode/2up>. Sótt 22.1 2020.
- Merkir Íslendingar. Símon Jóh. Ágústsson. *Morgunblaðið* 28.9 2017.
<https://www.mbl.is/greinasafn/grein/1655792/>. Sótt 22.1 2020.
- Heimspekivefurinn. Símon Jóhannes Ágústsson. https://heimspeki.hi.is/?page_id=234. Sótt 22.1 2012.
- Vísindafélag Íslands. Fyrri stjórnir. <https://visindafelag.is/um-felagid/fyrri-stjornir/>. Sótt 29.1 2020.
- Íslenskir samtíðarmenn. Síðara bindi. K-Ö. Viðbætur. Ritsstj. Jón Guðnason og Pétur Haraldsson. Reykjavík. Bókaútgáfan Samtíðarmenn, 1967, bls. 243.

- Könnun á starfsemi Breiðavíkurheimilisins 1952-1979. Skýrsla nefndar samkvæmt lögum nr. 26/2007. <https://www.stjornarradid.is/media/forsaetisraduneyti-media/media/skyrslur/breidavikurskyrsla.pdf>. Sótt 23.1 2020.
- Henry Alexander Henrysson: Um List og fegurð eftir Símon Jóhannes Ágústsson. Reykjavík. *Hugur*, 8 ár. 1995-1996, bls. 62-76. <https://timarit.is/page/4965388?iabr=on#page/n63/mode/2up/search/s%C3%ADmon%20j%C3%B3hannes%20%C3%A1g%C3%B0stsson>. Ritdómur Henrys.

